

PLANINAR

Vjesnik „Hrvatskoga planinarskoga društva
U ZAGREBU.

»Planinar« izlazi svaka dva mjeseca na 16 stranica, a izdaje ga »Hrv. plan. društvo. — Godišnja preplatnina a ujedno članarina jest 6 K; pojedini broj stoji 1 K. — Novci se šiljaju društvenom blagajniku g. **Ivanu Exneru**, uraru i draguljaru, Petrijska ulica br. 7 naprotiv Sudničke ulice na Zrinjskom trgu. — Uredništvo vodi prof. **Vjekoslav Novotni**

Broj 3.

Za svibanj i lipanj 1908.

God. XI.

Proslava Zoranićeve četiristogodišnjice u Ninu.

Petar Zoranić, Ninjanin, pjesnik hrvatski iz Dalmacije, koji je živio u 16. vijeku, najstariji je hrv. planinar, te je, opojen ljubavlju za krasotu prirode, kao pjesnik umom i perom svojim proslavio veličajni Velebit, najvišu našu goru.

Da se uspomena njegova proslavi, sastade se odbor u Ninu (U Dalmaciji), koji nam posla proglaš za tu slavu. Taj proglaš glasi doslovce evo ovako:

Evo se navršuje četiristo godina, da se je rodio proslavljeni pjesnik „Planina“, ninski plemić Petar Zoranić.

Ne zna mu se točno rodjendana; ali svakako pada ili pod kraj ove ili naj-kašnje prvih mjeseci dojduće godine.

U poglavljiju XX svojeg neumrllog djela sam pjesnik alegorično označuje svoje patriotsko pregnuće. Uveden „vilom, ka po običaju hrvackom gizdavo dali pošteno narešena biše“, u Perivoj od Slave i u njem vile Latinka, Grkinja, Kaldejka i Hrvatica, nadje ih gdje na svom krilu svaka drži jabuke, simbole književnih djela svoga jezika sa imenima pisaca i njihovih djela. Najmladja tužno gledaše nešto malo jabučica na krilu, vila Hrvatica. „Poznah — ovako pjesnik — na krilu nije jabuku, na kojoj ime biše Petar Zoranić, a uz ime „Ljubveni lov“ i „Vilenica“, i na toj jabuci prem počela pisati Planine.... i u me pozriv uzdahnuvši reče: Aj Zorane moj, zač tako naporno još trpku i nezrilu jabuku utrgnuti nastoja?... Nut Latinki kolike i kako lipe jabuke u krilu jesu i udilj pribivaju; a meni — (Nota, o, Dalmata!) ah nepomnjo i nehaju jezika hrvackoga! — evo ove same za nevolju pribiram i razgledam, i tebi bude da na nezriloj i trpkoj jabuci pri roka utrganoj zahvaljam za sasvima dramatna se ne ozvati. Znam, da Hrvat mojih ne jedan ali dva, da mnozi, mudri i naučeni jesu, ki sebe i jezik svoj zadovoljno pohvaliti, proslaviti i naresiti umili bi; da vidi mi se, da se mnom, pače li sobom sramuju i stide, i prem ako ki poje ali piše, u ini tudji jezik piše i poje; da ino nî, znaj, neg nepomnja od kriposti. Tako pak malovridnost u narav se stvori i jedan drugoga gledajući svi praznuju i tašćine. Tako ona gnijivna govoraše.“

A posvetu istog djela ninskomu kanoniku Matijeviću ovako Zoranić završuje: „Ta dakle put moj pišući Planine napisah; i jer jezik, kim općimo, pošpuren jest latinskim, s prikorm bih pisal, bojim se; ništar manje takov i taj put moj po neuvižbanu konjicu po stazi netlačenoj prošav, Hrvatom i Vašoj milosti, ki znam, da ste dobar baščinac i Hrvatin poštovan, poklanjam. U Ninu na XX. zrilvoća miseca DMXXXVI“.

Tako piše Zoranić još 1536. godine, baš kad je već minulo stoljeće, što je primorska tkanina sjeverne Dalmacije ugovorom god. 1409. pala pod Veneciju, a pol vijeka, što tursko kopito haralo ravne Kotare!

Iz njegove pjesme odjekuje duša našeg prgnjavljenog naroda, da pokudi sinove odmetnike u latinaše i da tuguje nad razdiranjem turskih „Vukova“.

Zoranić je po dobi prvi patriotični pjesnik naš!

Zoranići su starohrvatski koljenovići od plemena Kršelac, koje nastavaše u Humčanima buške župe, ili od plemena Mogorivoča, koje nastavaše u Lučanima ličke župe.

Druge polovice XIV. stoljeća Zoran Bondumier se preseli iz Like u grad Ljubu medju Ražancem i Ninom, a njegovo potomstvo u Pag, dok se XV. stoljeća Petrica, pjesnikov djed, useli u Nin.

Prvih godina XVI. stoljeća Nin je bio ugrožen od turskog nalijećanja. Valjda s toga se i majka Petra Zoranića sklonula u Zadar 1508. godine, dok je otac Ivan u Ninu vršio čin sudskega gajeva. I tako se Petar krajem 1508. ili po četkom 1509. rodio u Zadru, gdje je i uzgojen bio. Za prve mладости izpjevao je Petar „Ljubveni lov“ i „Vilenicu“, pak 1536. „Planine“, koje su jedino do nas doprle. Baš ove godine bio je Zoranić u činu sudskega ispitatelja u Ninu.

Nepoznata nam je daljna Petrova sudbina. Cijeni se, da je pošao u Franjevce Malobraćane, te da je god. 1550. umro. Nu stalno je samo to, da je prije 1574. god. preminuo. Ne znamo mu ni groba, ni stojne kuće.

Ne možemo eto slavljenomu pjesniku podignuti spomenikipa; ne možemo mu ni groba ovjenčati. Prisiljeni smo osvjetliti mu uspomenu drugovačijim spomenicima.

Prvi bi bio, da se na spomenploči vajarijom prikaže Petrovo vidjenje vile Hrvatice u „Perivoju slave“ uz prigodan natpis.

Spomenploča bi se postavila u Petrovoj otačbini, u gradu Ninu.

I tako bi se otačbina svom Zoraniću odužila.

Ali Petar Zoranić nije samog Nina proslavio, nego još i sav predjel od Velebita do Dinare.

Dok se on ponosi svojim ličkim predjelima, jer su „Tetaci gradodržci“ negdje oko današnjeg Gospića, „sminojaki i slavni Šibenik“ je zaklonište njegove „Golubice“: pod zakriljem „Divniča pastira“ u Šibeniku počiva Petrova nesudjenica „lipa, plemenita i gizdava Jele“ Divnička.

Starigradska Paklenica, gdjeno „se bura radja“, Petru su „Vražja Vrata“, koja uvode u Pakao. Svoju otačbinu „stari i davni grad Nin“ te susjedni Dražnik Petar slavi uprav zanosito. Privlački bunari bude u Petru uspomene

starohrvata Novaka. Zoranićeva „Hvala od Zadra“ začinjena je biserjem narodne popjevke.

Na svim vrelima od Zatonske Pećine do Zadarske Fontane u Šumarku (Arbanasi) hrvatske vile povodarke redomice Petru propjevaju, dok mu po zapadnim obroncima Kotarā hrvatski katunari bugare svoje skladne popjevke. Božanstvena je Petru Dinarska Vilenica: majka Krke, što resi Topolje, Knin Butišnicu, Nečven, Čučevac i Skradin. A napokon neumrli Spljećanin Marko Marulić je Petrov uzor, „slavni Marul Pastir“.

Najstariji patriocični pjesnik je eto zadužio srčiku negdanje Bijele Hrvatske od Krke do Novčice, i to u doba, kad ju sa zapada pritisnuo Mletački lav, a sa istoka poplavila silna Osmanska plima.

To je jedna od najsjajnijih stranica narodne povijesti, žalivože još neobradjena.

Velike zasluge Zoranićeve po narodnu stvar ne mogu se pravo procijeniti bez temeljite i svestrane povjesno-kultурне slike sjeverne Bijele Hrvatske za XV. i XVI. stoljeća.

Tek prikupljeno, većim djelom još skroz neobjelodanjeno gradivo, predstavlja nam onaj dio hrvatske domovine u sasvim novom svjetlu, te će zanimati ne samo svakog rodoljuba nego i obrazovane krugove van naše domovine.

Tim djelom, urešenim takodjer slikama znamenitih spomenika, želimo, da Zoraniću svoju harnost posvjedoči i Bijelohrvat od Velebita do Dinare, kao što i svaki drugi rodoljub.

To djelo će biti znameniti kulturni spomenik Zoranićevoj uspomeni, koji će dostojno nadomjestiti i najljepšu nadgrobnicu.

Potpisani predstavnici poprišta Zoranićevih Planina radosno smo se pridružili ninskim rodoljubima, da takodjer saučešćem svih Hrvata omogućimo i pospješimo ostvarenje književnog spomenika, e tako doizpuniti osjetljivu prazninu narodne povjesnice i odužit se istodobno Zoranićevoj uspomeni i s naše strane.

Ostvarenjem toga podhvata, tim drugim spomenikom mjesto nadgrobnice, hrvatski bi se narod svomu najdavnijemu patriocičnomu pjesniku baš gizdavo odužio. —

Zoranićevu stogodišnjicu proslavit ćemo u njegovojo otačbini gradu Ninu, kojega svaki kršić odiše starohrvatskom uspomenom.

Na najizočnijem mjestu posred grada, a baš na ostancima palače hrvatskih vladara, medju dvorskem kapelom župana Godeslava VIII. stoljeća i novootkritom zadužbinom bana Branimira IX. stoljeća diže se novi novčati dom Pučke Učione.

Zoranićevu spomenploču do tog ili na tom prosvjetnom domu, posvećenom tolikim uspomenama iz dobe hrvatske samostalnosti, odkrit ćemo narodnim slavljenim. Rok ćemo u novinama oglasiti.

Učesnici dobit će Spomenicu Zoranićeve Proslave.

Ovu zamisao, potpisani Odbor posvećuje — po samom Zoranićevom napisu — svim „Hrvatom i Vašoj milosti, ki znam, da dobar baščinac i Hrvatin

poštovan jest“, uz poklik: najstarijem patriotičnom našem pjesniku Petru Zoraniću Slava!

Pisma i milodare prima u ime potpisanoza Odbora

Preč. kanonik Pavao pl. Zanki
tajnik i blagajnik Zoranićevog Odbora
Nin (Dalmacija).

U Ninu, na Gospu od Zečeva 25. Maja 1908.

Odbor za proslavu Zoranićeve četiristogodišnjice

Predsjednik

Manfred knez Borelli Vranski član Gospodske Kuće, Zadar.

Prvi podpredsjednik za umjetnostni i književni odio

Drugi podpredsjednik za svečanostni odio

Dr. Luka Jelić profesor, Zadar.

Šimun Vigato načelnik, Nin.

Tajnik i blagajnik

Kanonik Pavao pl. Zanki nadpop u m., Nin.

Odbornici

Mate Došen

c. k. major u m., načelnik, Gospic.

Franjo Budak

načelnik, Pag.

Grgo Oštrić

načelnik, Novigrad.

Mihađil Novaković

načelnik, Benkovac.

Hubert knez Borelli Vranski

načelnik, Biograd.

Marko Mudražija

načelnik, Skradin.

Dr. Ivan Krstelj

odvjetnik, načelnik, Šibenik.

Dr. Vicko Mihađević

odvjetnik, načelnik, Spljet.

Blagohotne prinose za tu planinarsku slavu prima naš blagajnik g. Exner (Petrinjska ulica 7)

Gradina Kožulovac.

(Napisao G. Petković).

Na istočnoj strani ruševina staroga latinskoga grada „Asserije“, od grada Benkovca jedno dvije ure hoda, u polju, odmah po vrh državne ceste, za jednim brijegom ispod golih malih brdina vidja se stara oblica - kula „Kožulovac“. U njezinoj blizini nalaze se gradine: Vukšić, Budak, Perušić, Popović te krasne lisičke strane. Ako se desi slučaj, da si na kojoj ovoj gradini ili strani, zgodno ti se je uz put svrnuti na kulu „Kožulovac“. Vrijedno je to učiniti sa starinarske strane, jer je „Kožulovac“ u starini prilično glasovito mjesto, a vrijedno je i sa planinarske, jer ako ne gradina Kožulovac, jesu kožulovačka brda, po kojim čovjek uživa motreći krasnu prirodu i njezine prelijepu nakite i čare.

„Kožulovac“ se nalazi odmah na sjever sela Vukšića, na jednom malenom, dugoljastom briješčiću pred istoimenim selom. Gdje je nekada bio gradić, tuj ne možeš danas vidjeti nego tek tragove, kud su kuće bile. Pri zapadnom mu kraju i sad još sjaje prilično cijelokupna kožulovačka oblica - kula, u svem slična ostalim po kotarskim stranama. Oko tog briješčića svud je polje, po kojem na blizu možeš vidjeti gudure i visine, kud zimi ozgor iz strana voda leti raznoseći zemlje i valjajući pred sobom drvlje i kamen. Zimi okolo gradine ispod mnogih bedemčića proviruju vrelašca, da jedva možeš od mokrine nekim mjestima prolaziti. Cik odmah uz sjevernu stranu kule Kožulovca izvire vrelo, koje po gradini i zovu „Gradina“. Vrelo uvijek teče i zimi i ljeti, a hvale ga, da mu je voda odveć dobra i zdrava. U vrijeme ljeta otale se vodom služe svi seljani Lepura i Kožulovca te vele, da su živi i blaženi, dok vodu sa gradine piju. Vrelo teče malim koritom pokraj kule niz brdo u polje u jaruge, otkle sa ostalom vodom kreće u istok u Lišansku baru. U sjever gradine jedan km. daleko izvire i vrelo „Svirac“, sasvim slično vrelu gradine. Blzo tog vrela je selo „Kožulovac“, u kojem san hrišćanluk živi. Kad sam Kožulovac oblazio, moj mi je drug Marko Mijić, iz Lepura kazivao, da ima ljudi iz Kožulovca, koji inaču i po 70 godina, a da ne znaju, kakova je crkva iznutra. To bi mu se moglo vjerovati, jer ima u Kožulovcu i danas lopova, kojima nitko u trag ne može ući. Mnoge take metnuo je zakon „pod nazor“, te ovi prije granjivanja i poslije opočivanja sunca nikuda jadni ne smiju. Taki su ti tu ljudi! A zašto? Jer u Kožulovcu niti crkve niti škole ima. Ej blažena i rajna prosvjeto! Da je tebe tuj samo i jedan tračak, ne bi ljudi taki bili!

Pod selom ispod jednoga brijega nalazi se kožulovačko groblje sa malenom kapelicom. Tuj, vele, da otpočivaju mrtvi ostanci glasovitog i slavnoga kotarskoga junaka Vuka Mačivuna ili, kako ga je puk zvao, „Maloga Mačivuna“. Kad je Vuk poginuo na Zečevu niže Variveda, donese ga ranjena konj sve do Kožulovca, gdje s njega mrtav pane, te ga tuj pokraj puta društvo zakopa, da se spomene junaka Mačivuna i njegove duše, kad tko cestom prodje. Iza groblja nalaze se kuće hrišćanskoga manastira sv. Arhangjela na Krki. Tuj ima jedna krčma, a tuj stoji i hrišćanski paroh, pod čiju parohiju spadaju sela: Kolarina, Brgud, Peručić i Kožulovac.

Okolo Kožulovca često se u zemlji nadje koja starina. Tako je Pero Pavlović iz Lepura izorao plugom oko 2000 komada sitnog, srebrenog novca hrvatsko-ugarskog kralja Kolomana. Po polju vidjeti je starih grobova, a kod crkve sv. Martina ima sijaset stećaka rezbarijama. U 16. vijeku bijaše Kožulovac jak i znamenit grad. Onda mu bijaše gospodarom banić Kožul vitez Šrbac, koji bijaše na glasu kao dobar junak i branitelj svoje domovine. Kad je ovaj preminuo, nekako oko god. 1520., banuše Turci u ravne Kotare, te uz mnoge druge tvrdjave i gradove osvojiše i Kožulovac i nemalo do temelja raskopaše. Do mala opet Turci grad popraviše i u njem se nastaniše. Za vrijeme turorskoga sandžakata Kožulovac pripadaše pod kadiju u Nadinu, te je sa svojom okolicom Kožulovo polje brojilo do 500 kuća sa 600 ljudi pod oružje.

Turci se u Kotarima održaše do 100 godina. Tada se kotarski serdari sročiše, te ih sa svojim Kotarcima stadoše u sav mah tjerati iz Kotara; tog puta ostade krajina čista od Turčina. Kožulovac tada opet izidje kao glasovito mjesto. Kad je god. 1677. fra. Jure Skontrić prigledao medju manastira Viševca, nadje u cijelom Kotarima jedine četiri župe i to: Velim, Kožulovac, Nadin i Zemunik. Tada jedine te četiri bijahu; a koliko ih sad ima?! Ima ih sve jedna do druge, a od starine medju tima još Nadin i Zemunik, dočim Velima i Kožulovca nema. U Velimu ima još 78 katoličkih kuća, dočim u Kožulovcu nema niti jedne već sve zgoljni hrišćanluk. Što li ga vrijeme radi, kako li ga preokreće!

Kako rekoh, s Kožulovca se ne pružaju dobri vidici. Tek kad se popneš na zidine kule, vidiš oko sebe prostrano polje i livade, preko kojih ti i na gornju i na donju stranu padaju pogledi na kose i brdine okićene gustom gorom. Sa kožulovačkih brdina pogled pada na gradinu Vukšić, te na mnoge krajeve i sela naših ravnih Kotara i kršne Butkovice.

Lavantska dolina.

(Priopćio Vj. Novotni.)

Opis Logareve doline u prvom ovogodišnjem broju našega „Planinara“ sjeti me druge jedne doline u susjednoj našoj slovenskoj zemlji, koju sam u dva puta prošao, prvi put prije osam, drugi put prije četiri godine. To je Lavantska dolina.

Ta dolina pruža se u glavnom istim pravcem kao što i Logareva dolina od juga prema sjeveru spajajući Dravu sa Murom od Unterdrauburga do Zeltwega t. j. do 100 km. zemljista krasne naše Koruške. Tu dolinu prosijeca danas c. i kr. austr. državna željeznica, kojom ćeš iz Celja do Unterdrauburga doći za 3 i po sata, a za daljni sat i po do glavnoga mjesta i središta te doline, do Wolfsberga, i to sve za 4 K 30 fil. u 3. voznom razredu. Željeznica Wolfsberg—Zeltweg predana je prometu tek god. 1900.

Malo ćeš naći dolina u našim Alpama, koje su uz prirodnu krasotu tako plodne i toli blagoga podneblja. Prema tomu nije ni čudo, da tu dolinu sami Korutanci nazivaju rajem Korutanske, što osobito vrijedi za cno 20 km. doline od Sv. Pavla do Wolfsberga.

Dolinu tu zatvaraju ogranci Seetalskih Alpa i Koralpa, t. j. dijelovi istočnih centralnih Alpa. Ime nosi od rijeke Lavante, koja izvire iz jezera lavantskoga 2046 met. visokoga na istočnoj strani Zirbitzkoga vrha Štajerske. Primivši na svom 60 km. dugom putu 49 potoka i potočića izljeva se kod Lavamünde blizu Unterdrauburga u Dravu. Medju obiljem vrela, što dolinu tu protiču i natapaju, ima više ljekovitih vrela kao što su kiselice: Linsenmühle, Weissenbach, Klenik (Kliening), sv. Petar i Preblava, pa sumpornica Sv. Lenard.

Cijela dolina broji 31 općinu sa 43.500 duša na prostoru od 999 km². Od tih je oko 2000 Slovenaca oko Drave, ostali su Nijemci.

Premnoga mjesna i osobna imena dokazuju njekadjanje slavensko svoje porijetlo. Tako je današnje Pölling ili Polan—Poljana, Kliening—Klenik, Jagglung—Jaglik, Vitterig—Viternik, Rakonik—Rakonice, Lipp—Lipa, Kollnitz—Kolnice itd. Isto tako su gradjanska imena u Wolfsbergu: Kniplitsch, Kovač, Kudrinka itd., jamačno slovenska.

Glavno mjesto te doline jest Wolfsberg. Ime ima jamačno od negda utvrđene kule Wolfsberg, kojoj je bio vlasnik neki odlični Wolfsberg, što se ovdje spominje u listinama 12. vijeka. Ta zgrada još danas opстоји pod imenom „Landgerichtshaus“, jamačno najstarija kuća grada. Grad leži na podnožju vrha Gummitsch (Humić), koji se je spustio sa 2141 m. visoke Koralpe. Dijeli ga Lavanta u dvije malene jednake pole, gornji i donji grad; broji do 5000 duša. Dva mosta spajaju grad. Danas je Wolfsberg otvoren grad, nu u srednjem vijeku bijaše opasan jakim zidom sa pet vrata. Zadnji dijelovi tvrdjave padaše god. 1883.

U gradu valja zagledati u gradsku crkvu, u kojoj je krasna i skupocjena slika, koja prikazuje caricu Kunigundu, ženu Henrika II., gdje dokazuje svoju nevinost. Crkva ima visok toranj sa vanjskim hodnikom na vrhu, koji pruža lijep i dalek vidik na krasnu okolicu. Nasred gradskog trga stoji spomenik, što su ga žene gradske podigle god. 1718. na spomen, što je grad od kuge spasen, premda je sva oklica dvije godine teško od nje stradala. Valja pogledati i u staru pivaru i gostionu Wernikovu. Tuj stoji ogromna dvorana, koja danas služi za kazalište, za plesove i velike skupštine. Ta dvorana nije ništa drugo nego napuštena crkva Minorita, koji su god. 1816. svoj samostan prodali pa se odselili.

Usred rijeke Lavante blizu gradskoga poglavarstva stoji veliki kamen i u njem uklesan gvozden križ. Spomenik taj podignut bi godine 1339., kad su gradjani katolici izgonili židove iz grada. Priča se, da su to zato učinili, jer su židovi kupili od Minorita 3 hostije, pa ih oskrvnuli. Na mjestu gdje se hostije bačene u vodu ustaviše, podignut bi taj križ. Tako priča narodna Na uspomenu toga izgona još se i danas u 9 sati u veče u gradu zvoni.

Najznačnija zgrada u Wolfsbergu svakako je dvokatnica gradskoga poglavarstva. U toj se zgradi nalaze: gradski uredi, štediona, ženska, muška i ženska obrtna škola, zatim okružna blagajna, gombaona, koja u zimi služi i za nauku biciklističku. U velikoj gradskoj dvorani nalaze se nekoje stare slike iz 16. v., onda svi barjadi svih gradskih društava te drugi stari spomenici grada.

Prolazeći uz staru sudbenu zgradu opazit ćeš čvrsti tornjić kraj zgrade. To je zgrada, u kojoj su se optuženici mučili. Još prije malo vremena pokazuhu razna mučila, koja se u toj kuli čuvahu.

Najljepši ures Wolfsberga svakako je ogromni dvor grofa Henckela Donnersmarcka, koji se diže 71 m. nad gornjim gradom pružajući se na mjestu stare tvrdjave Wolfsberg. To je silna zgrada dvokatnica sa dvije oble kule i jednim tornjem usred debela hладne visoke šume. Nedaleko toga dvora, koji, gradjen u englesko-gotskom (Tudor) slogu, iz daleka udara u oči svojom veličinom i

ukusnim simetričnim rasporedom, diže se mauzolej pokojne († 1857.) grofice Laure Donnersmarck. Mauzolej je sagradjen oktogonalni. Do sarkofaga, kojega je izradio prof. Kiss iz Berlina od kararskog mramora, vodi trijem stoeći na grčkim stupovima.

Na zapadnoj strani grada, onkraj željezničke stanice diže se na podnožju Leidenberga usred krasnoga parka dvor Kirchbüchl. Vlasnik Herbert Kerchnawe veliki je štovatelj umjetnina, naročito slika i bakroreza talijanskih, nizozemskih i njemačkih umjetnika kao što su: Albani, Guido Reni, Corregio, Zuccardi, Schiavone, van der Velde, van Thielen, itd. Ljubezni gospodin rado će primiti strance u zgodno vrijeme, kao što je i mene.

Wolfsberg krasni je voćni i šumski kraj, stoga cvate ovdje gospodarstvo; ali je i industrija relativno znatna. Kraj grada naime odavna stoe dvije kosane, koje svoje kose poradi ocjelne vrsnoće ne samo u razne kraje Evrope, već i u inozemstvo razvažaju. Tuj je još tvornica osi, glasovita tvornica bjelila (Bleiwessfabrik), papirnica te tvornica celuloza i boja; ima nadalje više kožara i ugljenik, koji osobito pomaže željeznaru, u kojoj se prave naročito vrsni štednjaci.

Rijeka Lavanta, osobito gornja Lavanta, nosila je u starom i srednjem vijeku mnogo srebra i zlata. Kad su Rimljani za prvoga rimskoga cara Augusta ove alpinske krajeve osvojili i pretvorili u svoju provinciju „Noricum“, nadjoe ovdje Kelte, koji su se bavili kopanjem zlata. I Rimljani su ovdje dobivali zlata, a još više njemački vladari poslije dolaska Slavena u te zemlje, kad je Wolfsberg postao sijelom uprave u Lavanti i biskupije (1228. g.), kojoj su biskupi stolovali čas u St. Andreja na Lavanti, čas u Wolfsbergu, čas u kuli Lavanti kraj Friesacha sve do god. 1859. Te godine jedan dio biskupije prijedje na biskupiju Gurk, a drugi dio na biskupiju u Maribor.

Od Wolfsberga šire se na sve strane krasne šetnje u goru: Od gradske kuće lijevom obalom Lavante vodi krasno šetalište kroz Lattenberg u Vranču (Frantschach) i St. Gertraud. U tom godskom dolu proći ćeš mimo spomenute već kosane, uz židovski kamen sa križem u Lavanti, onda uz kupalište gradsko do krasnoga ljetnika, „Villa Margarete“. Put dalje vodi na glavni drum, kojim ćeš sa desne strane uz visoku šumu, a sa lijeve uz Lavantu stići u gorski zaselak St. Gertraud, gdje ćeš moći noćiti i dobro založiti u dvije gostionice. Do tih gostionica možeš doći i desnom obalom Lavante, ako prijedješ most u Vranči pa nastaviš put uz željezničku prugu. Od Wolfsberga do St. Gertrauda ima dobar sat hoda.

Za sat hoda stići ćeš iz Wolfsberga opet zapadno preko sela Kirchbichla ili St. Jakoba uz potok Weissenbach preko bujnih polja i sečnih livada do sela St. Margarethen. Gostionica Moser dobro će te tuj podvoriti. Od St. Margarethen dalje uzgor zaći ćeš za tri dobra sata na sedlo Klipitz (1642 m.). Odavle ćeš se za dobar sat popeti na vrh Geierkogel (1912 m.) i Hohenwart (1820 m.) u Saualpama.

Ako se iz St. Margarethen uspneš do sela Forst (968 m.), gdje ćeš naći dosta rimskoga kamenja, lahko ćeš se dovinuti za 3 sata vrha Kienberga

(2045 m.), kojega zovu i Svatovnjakom (Hochzeit) i Poganskim plesom. Tuj ćeš ugledati diljem kose više kamenih gromila, koje ti se pričinjaju kao grobnice. Priča veli, da su ovuda zimi prolazili svatovi pa da se je 12 ljudi tom zgodom smrzlo.

Neki hoće, da su te gromile zbilja grobovi poganski, pa odatle i ime Poganski ples. Tko se pri tom ne sjeća slične priče u pjesmi „Šenoe „Kameni svatovi“?

Najljepši kraj, najljepša šetnja jest ipak samo na Koralpu (2141 m.); najljepša još i zato, što ne trebaš vodiča, jer je put označilo planinarsko društvo u Wolfsbergu; onda i zato što je uzlaz lagan, put dobar, vidik preko svake nadalek i što ima dvije planinske kuće: Grilličschafshütte i Turistenhaus. Ja sam krenuo u šest sati u jutro iz Wolfsberga, pa sam prije jedanaeste bio na vrhu. Za silaz nisam više trebao nego 3 sata. Nešto hrane valja za svaki slučaj sa sobom nositi, premda planinarska kuća ljeti ima hrane.

Put počima na kolniku, koji vodi iz Wolfsberga na grofovski grad. Prodji Schossbach do Hundsstocka, tuj ostavi kolnik, kreni lijevo dosta jakom strminom i šumom do seljaka Schedl i Zwattin pa onda do kamena križa. Iza male ravnice prešav potočić upri jakom strminom sve do seljačke kuće Has (1128 m.). Lagodnim putem doći ćeš zatim do seljaka Schlögelbauer te preko zelenih livada krenuti desno do krasnoga vrela (1209 m.). Uspinjuć se sve lagano mali sat i gledajući Lavantsku dolinu, Kamničko gorje, Karavanke i Julske alpe doći ćeš do raskrižja, na kojem stoje dva križa, jedan od kamenja, a drugi drveni. Udri desnim putom kroz visoku jelovu šumu, koja je svojim iglicama nadrobila put, te stupaš tihom i mekanom kao po debelom sagu. Napokon izadješ iz šume na strmiji put, dok ne stigneš do drugoga vrela, Elsenbrunn (1500 m.), koje od prvoga vrela leži za 300 m. više. Nad vrelom udri strmim, lomnim putom, ne desnim ravnim, koji vodi do jedne ovčarnice, pa ćeš doći do kazala, koje te lijevo puti do stare planinske kuće, Hipflhütte, što leži na šumskom rubu. Pušti taj put pa nastavi svoju stazu, koja će te izvesti iz šume u sve gušći aspinski jošik, što zastupa ovdje južnu klekovicu. Gusti sag alpinske azaleje (*Azalea procumbens*) koja je lijevo i desno pokrila kamen ispod alpinske johe, dovesti će te na put, koji vodi u Štajersku. Presijeci taj put, nastavi svoju stazu, pa ćeš naskoro pod nogama na lijevo čuti šum i klokot vode. To je vrelo, Siebenbrun nazvano, s kojega Wolfsberg vodovodom dobiva svoju pitku vodu. Za čas dva ugledat ćeš pred sobom krov sa dimnjakom; to je planinska kuća ispod samoga sljemena, koju je planinsko društvo u Wolfsbergu kao podružnica njem. i austr. alpinskoga društva podiglo god. 1874. sa troškom od 12.000 kruna. Kuća je zidana na kat sa verandom. U prizemlju je jedina velika soba sa kuhinjom i pivnicom, a u prvom katu ima šest soba sa dvije i tri postelje na žicē, te može 16 osoba noćiti. Na tavanu na sijeniku može još od nužde 30 ljudi spavati. Ja sam za noć platio 1.60 K., na sijeniku se plaća 50 fil. za noć.

Nadjoh u kući dva stranca Nijemca. To mi je bilo milo, da nije bilo mnogo planinara, jer sam imao prilike sa gazdom razgovarati, ovo i ono raspitivati.

Odmoriv se i okrijepiv odem na sljeme lagodnim putom. Za dobar četvrt sata bijah na visu. Kako je bilo obzorje maglovito, vidik ne bijaše dalek, prema jugu tek mogah razabrati Santalske Alpe, Karavanske i Julske Alpe i Dravu na odlomke, načičanu selima i gradovima; prema istoku i sjeveroistoku Muru uvaljenu u stotinu brda, glavina, vrhova, uvala, mrkih gora i zelenih livada. Dolina Lavantska prikazivaše se kao silan umjetni privoj, u kojem se sela i gradovi činjahu zamrli vilinski dvori.

Vraćajući se lagano uberem više vrsti krasnoga cvijeća kao: Anemonu (*narcissifl.*), Gentianu (*alp.*), Saxifragu, Silenu (*acaul.*), Primulu (*glut.*), Ranunculus (*alp.*) i alpinski odoljen, (*valeriana celt.*), koji je osobito mnogobrojan bio. Nijemci zovu taj odoljen „Speik“, a po njem i najviši vrh sljemenska ovdje „Speikkogel, (2141 m.).

Sa verande gledah veličanstven zapad sunca. Karavanske i Santalske Alpe ne bijahu drugo no silan zastor grimiznih čipaka. Taj grimiz se po malo prelijevaše u bljedje crvenilo, u žuto, modro i zeleno, a napokon u sivo; isto tako vode i rijeke presijecahu nizine kao žile žarkoga zlata u gorskom tijelu.

Planinski domaćina mi svašta pripovijedaše, svojom više puta teško razumivom nijemštinom.

(Nastavit će se.)

Društvene vijesti.

Novi članovi: Pristupiše u društvo kao redoviti članovi p. n. gg.: Alt-mann A., Alexander Oskar dr., Balković Josip, Bässler Kristijan, Breslauer Gjuro, Čapan Milan, Fürst Milan, Gayer Vladislav, H e n - m e r l Dragutin, Krajač Ivan dr., Latković Franjo, Majer Franjo, Musa Adonis, Osvald J. dr., Qui-querez Wally, Schmerz Josip dr., Schnidlin Julijo, Schönstein Alfred, Spitzer E., Grund Arnošt, Martschink Martin, Supan Vjekoslav, Vuković Julijo.

Naznanje.

1.

Umoljavaju se vrlo uljudno u vlastitom interesu i u interesu društvenom sva p. n. gg. i gospodje, koji će na Sljemu noćiti, da upišu ime svoje i dan svoga konaka u knjigu prenoćnika. Knjiga je u lugara.

Član društveni plaća za noć 60 filira, nečlan 2 K, ako uopće ima mjesta za nj.

Članovi društveni nikako ne propuste prije polaska na Sljeme dignuti u Zagrebu kod društvenoga blagajnika g. Exnera u Petrinjskoj ulici legitimaciju društvenu za noćenje na Sljemu.

2.

Umoljavaju se vrlo lijepo sva gg., da paze po mogućnosti na red i čistoću u sljemenskoj kući, jer je sva rubenina i posteljina obnovljena.

3.

Živo se mole sva gg. članovi društva, da najkasnije od 11 ure noći zavlada u sljemenskoj kući mir. Nikako nije dopustivo, da pojedini gosti još u 11 sati noći sile na ma kakovu dvorbu lugara ili lugarsko osoblje, koje treba otpočinka od dnevne muke.

4.

Na Sljemu, na Kraljičinom Zdencu i u šestinskoj gospoštinskoj lugarnici prodavaju lugari posebnih k r a s n i h r a z g l e d n i c a hrv. planinarskoga društva sa mjesnim društvenim žigom frankiranih komad po 10 novč.

5.

Znakova hrv. planinarskoga društva mogu se opet dobiti kod društvenog

blagajnika g. Exnera (urara i draguljara, Petrinjska ulica br. 7.) komad po 2 K.

Upravni odbor.

Književne vijesti.

Eine Automobil-Reise durch Bosnien, Hercegovina und Dalmatien von Filius. Wien 1908. 1.20 K.

Von der Adria zum Schwarzen Drin, von Steinmetz. Sarajevo 1908. 2.50 K.

Aus Bosniens letzter Türkenzzeit, von J. Koetschet, Sarajevo 1907., u 4. svesci časopisa sarajevskoga: Zur Kunde der Balkanhalbinsel.

Skutari und die nordalbanische Küstenebene von Jppen, 1907., u 5. svesci sarajevskog časopisa: Zur Kunde der Balkanhalbinsel.

Die Königsburg Jajce von Č. Truhelka, Sarajevo 1904.

Die Lika in römischer Zeit von Patsch, Wien 1900. u. Abhandlungen der kais. Akademie der Wiessenschaft.

Der Hochtourist, ein Handbuch für Anfänger von Prof. J. Niedermayer mit 24 Illustrationen, Wien und Leipzig 1908. str. 94. u maloj 16. 3 K 30.

Illustrierter Führer durch Bosnien und die Hercegovina von Neufeld — München. 2. Auflage 1907. Wien u. Leipzig. 3.30 K.

Die Handelsplätze in den Gebirgsregionen der Grafschaft Görz od dr. V. Dvorsky. Prag 1907.

Der Rodelsport von Dr. A. Rzihha, München u. Wien 1908.

Eine neue Reliefkarte von Südtirol izdaje uprava južne željeznice u Beču uz cijenu od 1 K prema nacrtu poznatoga slikara i planinara Gustava Jahna. Ta je karta jednaka obsegom i ilustracijom onoj Dolomita, koju smo opisali u prvom ovogodišnjem broju Planinara. Karta nam prikazuje plastički kraj gorški od Ortlera do Gardskoga jezera uz sve znatnije vode i doline, sva veća mjesta sa putevima, koje presijecaju gore i doline.

Landschaftsbilder aus Oesterreich izdalo je c. kr. željezničko ministarstvo u Beču za cijenu od 50 filira (sa potarinom). Knjižica ima 100 stranica sa 77 krasnih ilustracija.

Die neuen österreichischen Alpenbahnen mala je knjižica (ima 100 stranica i 55 divnih ilustracija krajeva iz Dolomita i suvisloga gorja slovenskih zemalja), što ju je izdala isto c. kr. željezničko ministarstvo u Beču. Djelce stoji samo 25 filira (sa poštarnom).

Das Mittelmeergebiet, seine geografische und kulturelle Eigenart, napisao Alfred Phillipsou, Leipzig 1907. 2.50 marka.

Handelswege und Verkehrsmittel der Gegenwart napisao prof. dr. Schmitz-Mancy. Leipzig 1907. 2.50 marka.

Die Tropfsteinhöhle von Lipa in Montenegro, napisao Gesmann u Mitteilungen der geograf. Gesellschaft in Wien, u sv. 50. (1907.)

H i s t o r i c h - g e o g r a f i c h e s
v o n d e r B a l k a n h a l b i n s e l , n a -
p i s a o W e i s s u M i t t e i l u n g e n d e r g e o g r a f .
G e s e l l s c h a f t i n W i e n , s v e z . 5 0 .

D i e G o t t h a r d b a h n , n a p i s a o
H a r d m a y e r . 6 . i d a n j e , Z ü r i c h 1 9 0 8 . 2
m a r k e .

Z u r F l o r a B o s n i e n s u n d
H e r c e g o v i n a v o n K . M a l y , W i e n
1 9 0 4 . u A b h a n d l u n g e n d e r k . k . z o o l o g .
b o t . G e s e l l s c h a f t .

G e o l o g i c h e r F ü h r e r u n d
g e o l o g i c h e U e b e r s i c h t s k a r t e
d u r c h B o s n i e n u n d H e r c e g o v i n a v o n J . K a t z e r . S a r a j e v o 1 9 0 3 .

B e v ö l k e r u n g s d i c h t i g k e i t
d e r H e r c e g o v i n a o d V . D a n e Š a .
P r a g 1 9 0 3 .

M o r p h o l o g i c h e u . g l a z i a l e
S t u d i e n a u s B o s n i e n , d e r H e r -
c e g o v i n a u n d M o n t e n e g r o , o d
J . C v i j i ĉ a . W i e n 1 9 0 0 . - 1 9 0 1 . u A b h a n -
d l u n g e n d e r g e o g r . G e s e l l s c h a f t i n W i e n .

V o m h e i l i g e n B e r g e A t h o s
u n d a u s M a k e d o n i e n , R e i s e b i l d e r ,
2 6 2 S e i t e n m i t 4 3 A b b i l d u n g e n , 6 M a r k .
L e i p z i g 1 9 0 4 . v o n H . G e l z e r .

Pisac govori u interesantnoj ovoj knjizi o povijesti samostana na Athosu, o uredbi, organizaciji, životu te antagonizmu grčkog i slavenskog življa u tim samostanima, pa opisuje potanje neke samostane medju njimi i samostane Zografu i Chilandari, koji se spominju i u našoj povjesti glagolskih knjiga.

M i t t e l m e e r - B i l d e r v o n T h e o -
b a l d F i s c h e r , L e i p z i g 1 9 0 8 . 4 2 3 s t . s a
8 k a r a t a , d r u g o i z d a n j e , 5 . 4 0 K .

U toj knjizi raspravlja Fischer — profesor na sveučilištu u Mariboru — o razvitku morfolologije kopna na sredozemnom moru, o podneblju, orografiji, hidrografiji, kulturi te antropogeografiji zemalja, što ih obuhvata sredozemno more. U VI. odlomku knjige pod naslovom: Die Völ-

ker des Mittelmeergebiets und ihre weltpolitische Bedeutung veli o Slavenima ovo: Nachdem die Slaven das türkische Joch abgeschüttelt haben, bekämpfen Serben und Bulgaren einander auf das heftigste. Der Zankapfel sind die in ihrer ethnischen Stellung noch unklaren makedonischen Slaven. Die Zahl aller Slaven der süd-osteuropäischen Halbinsel kann man auf 10 Millionen angeben. Die Kroaten an der Nordwestgrenze können hier ausser Betracht bleiben, aber für die Serben ist fast ebenso verhängnissvoll wie für die Albanesen, dass auch sie zum Teil römische, zum Teil griechische Christen, zum Teil Mohamedaner sind, dass sie politisch zersplittet sind in 2 nationale Staaten, Montenegro und Serbien, in Dalmatien, Bosnien und Hercegovina, während in Altserbien ein beträchtlicher Bruchteil unter türkischer Herrschaft steht. Von den Bulgaren ist doch der bei weitem grösste Teil im nationalen Staate geeinigt und nur ein verschwindender Bruchteil unter der Bezeichnung Pomaken zum Islam übergetreten. Allerdings bildet im Orient die Religion eine unübersteigbare Scheidewand.

D i e b o s n i s c h e O s t b a h n n a -
p i s a l a M i l e n a P r e i n d l s b e r g e r - M r a z o v i ĉ .
W i e n - L e i p z i g , 1 9 0 8 . T o j e i l u s t r o v a n ,
elegantan vodič na novoj željezniči od Sarajeva na Uvac i od Meglega do Vardišta na srpsku granicu. Knjizi su dodane dvije karte; sa oglasima ima 191 str. duge velike šestnaštine. Djelo je posvećeno vitezu Alboriu, prijašnjem vojnom zapovjedniku Bosne i Hercegovine. Knjiga nam živo, slikovito, zanosno opisuje: Klanac Miljacke, naročito planine Romaniju i Jahorinu; Praču i okolinu t. j. gorje Ranjen, Rakitnicu i Rogaticu; nadalje gornju Drinu, upravo Goraždu, Čajnicu i Foču; zatim dio sandžaka Novipazar, što leži na Limu; napokon dolinu i klance gornje Drine i Rzave sa Višegradom, Vardištem, Semeč planinom i Velikim Stolcem.

Koliko se ta knjiga i slatko čita, jedno ne možemo prešutjeti, što bi se lije-

poj toj knjizi moglo prigovoriti, a to jest, što se je naša mila Milena mnogo trudila „nositi vodu u more“. Kako bi inače sa znanstvenoga i praktičnoga gledišta mogli razumjeti onu krvu tendenciju, vlastita imena na njemački prevadjati? Zar nije takova nesretna, njemačka, sasvim znanstveno razvratna germanizatorna tendencija mnogo i znanosti škodila i praktički konfuzna se pokazala? Nu Milena još i grieši, što često skroz krivo, onako na uho samo prevadja. Bilo da bi Nijemci po Mileninoj nauci bosanska mjesta kao: Megjegje sa „Bärenfurt“, Šuplja stijena sa „Hohler Fels“, Stari grad sa „Alte Burg“ u svoje nove geografske karte mogli prekrstiti; ali kako joj može biti n. pr. Medna Luka „Bärenhag“ (str. 107.) Zlodol „Böse Schlucht“ (str. 152.)? Zar ne vrijede za nju vlastite njene porugljive riječi, kojima na strani 141. svoje lijepo knjige nepravedno udara na Bosance veleći: auf das Namengeben scheint man in Bosnien niemals viel Mühe verwendet zu haben? Što bi Milena rekla, kad bi po njenoj teoriji njeno ime „Milena Mrazović“ ozbiljno i korektno prekrštavali te ju nazivali „Liebe Reifling“ ili „Reifmann“? Zar se na takov svoj imenski prekrst ne bř grohotom sama sebi nasmijala?

Oesterreichische Alpenzeitung nam donosi u br. 753.—761. god. 1908. ove vijesti: 1. Eine Ueberschreitung der Aiguille de Bionnassay od R. Weitzenböcka; 2. Ein Schneesturm-Biwak im Jänner od F. A. Artelta; 3. Berinatage od O. Langla; 4. Aus den Lofoten od O. Schustera; 5. Fünfzig Jahre Alpinismus od L. Spätha; 6. Schituren in den Berchesgadner, Kitzbücheler und Voralberger Alpen od O. Engela; 7. Einige Schifarten in den Dolomiten od H. Hocka; 8. Parrotspitze, Traversierung von Alagna nach Zermatt od J. Kugya; 9. Eine Ersteigung des Campanile di Val Montanaia od F. Nieberta; 10. Zur Psychologie des Alpinisten od O. E. Meyera; 11. Zur Erinnerung an Ferd. Löwe od Dienera; 12. Aus den Bergen Judikariens od Lucerne; 13. Tarentaisegipfel od Bergmanna.

Oesterreichische Touristen-Zeitung ima u br. 1.—12. god. 1908. ove planinske opise: 1. Aufs Matterhorn od F. Sladeka; 2. Die Freude an der Führung od J. Soyke; 3. Vom Oetscher od M. Humpelstettera; 4. Weissmies, Neues Weisstor, Cima di Jazzi od A. Gelbera; 5. Von der winterlichen Rax od F. Soyke; 6. Am Bodensee od H. Nägelea; 7. Der Sommertraum od A. Haslinger; 8. Die Geimeindealpe bei Mitterbach od H. Engländera; 9. Winterfahrten in der lieben Steiermark od K. Bauma; 10. Kitzbücheler Horn und Ehrenbachhöhe od W. Fleischmanna; 11. Eine Winterfahrt aufs Gasseneck od L. Sineka; 12. Ein Ersteigungsversuch des winterlichen Monte Cristallo od F. Soyke; 13. Auf Schiery in der Glemmtalgruppe od W. Fleischmanna; 14. Im Oberdrauburger Land od K. Bauma; 15. Eine Nacht am Wilden Freiger od A. Gelbera; 16. Alpine Spaziergänge od Humpelstettera; 17. Ei-senkappel in Kärnten od Böhma.

Časopis turistu českih nam donosi u br. 1.—6. god. 1908. ove planinske opise: 1. Na pragu 20. godišta od dr. J. Gutha; 2. Na Krkonošima u zimi od dr. V. Černya; 3. Vesuv po erupciji od Želiska; 4. Mjesna imena krkonoška od Aleša; 5. Potucanje po Pruskoj Šleskoj od Bureša; 6. Na pokraju koloradske pustine od dr. J. Daneša; 7. Opis okoline praške od J. Suchaneka; 8. Česi u Beču od Pazoureka; 9. Gospodarske probici visokih gora od dr. V. Dvorskya; 10. Slavenski turistički savez od dr. V. Černya; 11. Česka zimska turistika od Resler-Oržovskoga; 12. Riški geološki sastanak u Beču od Želizka; 13. Novi prizori u dolu holstynskom u Moravi od Krala; 14. Po novoj željeznici iz Skalice-Boskovica do Velikih Opatovica; 15. Sjeveroamerički turisti u Evropi od Michela; 16. Češki dragoman Vincenc Zamečník od dr. V. Černya.

Planinski Vestnik ima u br. 1.—5. god. 1908. ove članke: 1. Špik nad Policami od Tume; 2. Skozi Engadin od Mlakara; 3. Turistika in zdravlje od Chodounskija-Švigelja; 4. Kanin od Tume.

A l p s k i V e s t n i k česki opisuje u br. 5.—8. god. 1908. ove predmete: 1. Prestrjenik od Frante; 2. Mrzla gora u Matkovoj dolini od dr. V. Dvorskya; 3. Po cestama malo znanima od F. Čermaka; 4. Velika Planina od Rambouseka; 5. Iz Podgorice k jezeru Bukomirskom od dr. V. Dvorskya.

B l g a r s k i T u r i s t ima u br. 7.—8. god. 1907. te 1. i 2. br. god. 1908. ove opise turističke: 1. Vršec od Běvarova; 2. Izlet do pećine u Drventi kraj Trnova od Koserke; 3. Jesenska šetnja iz Belicite od Bozova; 4. Do mina „Plakalnica“; 5. Na Musala (2943 m.) od Cvetkova.

Z e h n T a g e i n L o n d o n napisao prof. H. L a r c h, Innsbruck 1908. 1.50 m.

B o s n i s c h e s T a g e s b u c h napisao Bernard Wiemann str. 231. Kempen 1908. 3.50 mk.

V o d i č po B o s n i i H e r c e g o v i n i napisao česki prof. Velc 156 str. izdao klub českých turista u Pragu; stoji vezan 3 K.

I z s l o v e n s k i h g o r a krasna je česka ilustrovana knjiga, što ju je izdao

česki odbor slovenskoga planinarskoga društva u Pragu god 1907. i stoji 4 K.

S a v i n s k e A l p e česki je ilustrovan vodič po Savinskim Alpama, izdao isti odbor česki u Pragu; stoji 2 K.

J u l s k e A l p e česki je ilustrovani vodič po Julskim Alpama, izdao ga isti česki odbor u Pragu; stoji 3.50 K.

J a h r b u c h d e s u n g a r i s c h e n K a r p a t h e n - V e r e i n e s, 35. Jahr-gang, 1908. Iglau. Orašna ta knjiga od 187. stranica obični je godišnjak. Osim upravnih, društvenih i sitnih turističkih vijesti ima ovaj godišnjak slijedeće planinarske opise: 1. Streifzüge im Rozsaly-Guttin-Gebirge und in der Avas od K. Siegmetha; 2. Auf neuen Pfaden od Weberra; 3. Der englische Naturforscher Robert Townson od Seidela; 4. Kurze Topografie der Tatrawasserfälle od Marcseka; 5. Ein kleiner Rundgang od Totha; 6. Von Eperjes nach Szinyelipoc und auf den Branyiszko od Vörösa; 7. Der Otto-Weg od Ottoa; 8. Ausflug in die liptauer Alpen od Barcza.

Na str. 142.—143. podaje nam ovaj godišnjak medju inim i potpuni izvještaj o 32. glavnoj našoj skupštini pod naslovom „Vaterländische Touristenvereine“. U tom izvještaju pretvoren je naš Kraljičin zdenac u „Királykut“.

Raznice.

Najmladji motociklista na svijetu. Po franceskem listu „Illustration“ vozi Clement Marchand, dijete od 6 godina u franceskem velegradu Marseillu, toli sigurno sam, bez pratinje, kao najčiliji, odrasli čovjek. Prevaljuje do 40 klm. na vru. Istaknuti valja, da mu se još nije nikada neprilika na putu dogodila, a ni on nije nikomu nevolju učinio.

U Parizu umre ove godine glasoviti fizik, astrolog i planinar Janssen,

koji se je dao kao starac od preko 70 godina na Montblanc, budući bijaše hrom. On je sagradio i meteorol. observatorij na Montblancu.

Na inicijativu ugar. planinarskoga društva u Iglavi gradi se sada električna željeznica u Tatri. Izmedju Tátralomnice i Tátrafüreda radnje su začele. Isto tako se gradi turistička cesta kroz Tatu do granice galicijske (Tomanovo sedlo). Troškovi za tu cestu su proračunani na 108.240 K. I elektrijsku željeznicu i pla-

ninsku cestu gradi država. Tako Magjari podupiru svoja planinarska društva i planinsku kulturu.

Na Petrovo i Pavlovo 28. i 29. lipnja o. god. predana je javnosti novo podignuta planinarska kuća na Thörlu (1900 m.) u millstattskim Alpama nad Millstattskim jezerom. Od te nove kuće može se planinar na više glavice tih Alpa popeći

za pol do 1 i pol sata. Sve glavice uzdižu se preko 2000 m. te pružaju krasan vidik.

Zeljeznički prorov u Montblancu. Franceski i talijanski inžiniri rade o osnovi, kako će spojiti prorovom Švicarsku i Italiju kroz Montblanc. Najkasnije za dvije godine ima se prorov već graditi. Imat će duljinu od 14 klm.

Oglas i molba.

Dogadjalo se opetovano, da dangube na Sljemenu štete prave režuć stolove i oglase društvene te odnašajući putokaza, flaša i kupica. Lugari ne mogu na sve svagda paziti, pa se zato u interesu društva što uljudnije umoljavaju svi članovi društva i p. n. publika, da pripazi na takove dangube pa da ih prijavi, iii da im se brevi manu zaslужena pravica otkroji.

Još se umoljavaju sva p. n. gg. članovi, da svagda nose na Sljeme svoju godišnju namiru (izkaznicu), jer lugar imade nalog, da brani pristup u društvene prostorije nečlanima, koji bi često zapremali sobe, za koje tek članovi plaćaju.

Za noćenje na Sljemenu plaća član društva po 30 novčića, nečlan 1 for. Jedni i drugi imadu kod društvenoga blagajnika g. Exnera urara i draguljara u Petrinjskoj ulici prije potražiti pristupnicu.

Za dvorbu nagradjivati će članovi lugara i kuharicu primjereno po volji, nečlanovi moraju plaćati barem po 5 novč., ako od lugara zatraže za stol podvorbu sa društvenim inventarom, za koje je društvo ove godine opet već izdalo do 200 K.

Uprava hrv. planinarskog društva.

Na Plešivicu!

Tko se hoće užiti čarnih vidika, okrijepiti zdravlje svježim gorskim zrakom, odmoriti pod blagim podnebjjem, neka se propusti poći na Plješivicu. Gostiona Horvat pružiti će mu svaku udobnost. Tu je krasna terasa s koje ti vidik pod nogama puca na more vinograda, a dalje širok i lijep pogled na istok, jug i zapad do skranjeg horizonta. Tuj ima i stalni dalekozor, koji povećava 73 puta; nači ćeš u dvorani još glasovir, hrvatkse dnevnike, ima tuj i kugljana itd.

Ovdje ćeš se odmoriti i užiti prirodnih krasota, koje uzalud u tudjini uz skupe novce tražiš. Ovdje je bolje, ljepše, a i jeftinije!

Tudje tudjelu, tebi tvoje dolici, Hrvat i Hrvatice, svojim se dičite!

Pa i za kola je skrbljeno; općiti će naime ljetni omnibus pred zagrebački vlak na željezničku postaju Jaska svake subote po podne u $4\frac{1}{2}$ i nedjelju u $7\frac{1}{2}$ sati u jutro na Plešivicu za 1 krunu od osobe. Po naručbi poći će kola pred svaki vlak bilo u Jasku ili Samobor. Odgovore daju

Braća Horvat, Plešivica p. Jaska.

Poziv na pretplatu.

„Hrvatski Planinar“ stupi evo ovim brojem u jedanaestu godinu svoga života.

„Hrvatski Planinar“ će i u napredak, kao što dosele, uznašojati, da čitalje upozori na prirodno bogatstvo i krasotu naše zemlje, isticati će intelektualnu, moralnu i sanitarnu korist, što ju podaje ustrajno i razložno gajano planinarstvo i čovjeku pojedincu, čitavoj obitelji i narodu cijelomu, ne bi li tako uzbudio veću volju za čestit, koristan rad, navraćao duh i na plemenitije i idealnije misli, a rasplamlio u srcu još veću, djelotvorniju ljubav prema Višnjem Tvorcu i potreboj nam zlatnoj domovini.

U tu svrhu donositi će „Hrvatski Planinar“ u prvom redu planinske opise pojedinih gorskih i planinskih krajeva naše domovine, isticati joj prirodopisne hidrografske i orografske osobitosti, pobudjivati na ispravak nedostatnih ili krivih znanstvenih rezultata u prirodopisu, prirodonoslovju, zemljopisu i u jeziku našem, te iznašati život i rad muževa zaslужnih ma u kojem pravcu za razvitak planinarstva.

Dakako da će „Hrvatski Planinar“ uz to svom ljubavi pratiti rad drugih planinarskih, osobito slavenskih društava te se po mogućnosti u što tješnije kolo s njima uhvatiti u zajedničku plemenitu svrhu i u općenito ljudsko kulturno pregrnuće. Zato će članovi našega društva zalaziti i u susjedne zemlje i narode te im čare i prirodne krasote zgodnim opisom isticati u „Hrvatskom Planinaru“.

Ne može li „Hrvatski Planinar“ takovom osnovom svojom, takovim nastojanjem svojim, takim nesebičnim radom svojim malo bar ljubavi za samu stvar pobuditi, e onda će poći bolnom dušom u goru te suznim okom naricati pomoći božju za daljni mā i gorki svoj život i rad.

„Hrvatski Planinar“ izlaziti će, dok ga članovi budu i moralno i materijalno pomagali, kao i dosele svakoga drugoga mjeseca na štampanom arku. Društveni članovi plaćaju na godinu 6 Kr. članarine i primaju list besplatno, ne-članovi plaćaju 4 Kr., a djaci 2 Kr. 40 fil. — Pojedini broje stoje 1 K. Pretplata i novci šalju se društvenom blagajniku g. J. Exneru, draguljaru i uraru, u Petrinjskoj ulici broj 7, naprotiv sudničke ulice: sve ostale poslove i uredništva i uprave obavlja Novotn i Vjekoslav profesor.

Konačno moli „Hrvatski Planinar“ što smjernije sve svoje prijatelje i čitalje, da izvole od ljubavi prema domovini uzraditi, kako bi društvo naše ojačalo a list se naš raširio. Kako se to polučuje, reći će svakomu dušu i srce, a ne duga pisma i velike molbe.

U to ime Bog pomogao!

Za odbor hrv. planinarskoga društva
Uredništvo „Hrvatskoga Planinara“.

Sadržaj: Proslava Zoranićeve čotiristogodišnjice u Ninu. — Gradina Kožulovac. (Napisao G. Petković.) — Lavantska dolina. (Pričepio Vj. Novotni.) — Društvene vesti. — Književne vijesti. — Raznice. — Oglas i molba. — Na Plešivicu. — Poziv na pretplatu.

Vlasnik i izdavatelj: „Hrv. planinarsko društvo.“ — Za odgovornoga urednika: **Novotni Vjekoslav**
Tisak Antuna Scholza.